

ضربی طلاپوش عالی، اندرون میشن عنابی متن و حاشیه سوخت معرق
 طلاپوش زمینه لاجوردی عالی که اندکی فرسوده شده است - کاغذ
 اصفهانی باد و جدول زرین - عنوانها یزر و شنگرف و ترنج - در هر صفحه
 سه لچکی بوته اندازی مذهب - در دو صفحه اول دو ترنج مذهب
 عالی که در میان آن ها بخط وقاع بسفیداب و زر تحریر دار عنوان
 کتابهای مجموعه نوشته شده است - دو صفحه دوم متن و حاشیه
 مذهب مرصع عالی که در میان هر صفحه ۹ سطر و در حاشیه ۲ و ۳
 سطر از متن کتاب نوشته شده و بین سطور طلا اندازی است -
 هفت سوره و ده سرفصل مذهب مرصع عالی که در کتیبه هر یک
 عنوان هر کتاب بخط کوفی تزئینی با وقاع نوشته شده است - ۱۰۹۷
 صفحه ، هر صفحه ۹ سطر ، هر سطر یک بیت ۵ ، ۱۰ میلیمتر در متن
 و ۲۱ بیت در حاشیه - خط نستعلیق کتاب متوسط - رقم عبدالله
 کاتب اصفهانی - تاریخ تحریر سال ۸۶۲ هـ (شماره ۱۲۲۷۶)
 اصل نسخه چنانکه در فهرست مندرجات آن ثبت است ، مانند
 دو برابر مجلد حاضر بوده ، یعنی تمامی نسخه یا در دو مجلد و یا در
 یک مجلد فطور بوده است که آنرا بدو نیمه کرده اند و اینک فقط
 نیمه اول آن بجاست .

آنچه در متن موجود است عبارتست از :

۱ - دیوان پیه هید

امیر خسرو دهلوی

شامس دیباجه و مدمه منور منعل - مصد - بر نصاب -
 ترجیعات - غزلیات - (مرتب) مقتضات - رباعیات

آغاز :

« از ورق سنیر ماه و زورق سستنیر خورشید، بدان نمونه تنویر
فرمود که ... »

آغاز دیوان :

« بقیه هست نقیه ز فیض طبع من این
که چون طبایع افلاک محکم است و متین »

پایان :

« از گرمی خوربوست زردش شده بود [۴]
شک نیست که سلخ مه ز خورشید بود »

۴ - دیوان منتخب

انوری

شامل: قصاید (مرتب) و یک قطعه فقط.

آغاز:

« باز این جه جوانی و جمالست جهانرا
وین حال که نوگشت زمین را و زمان را »

پایان :

« نزد سیمرخ تب از آن بهتر کش عبادت کند غراب البین »

۴ - دیوان منتخب

ظهیر فاریابی

شامل: قصاید - ترکیبات.

آغاز:

« سپیده دم که زند ابر خیمه بر گلزار
گل از سراجة خلوت رود بصفه بار »

پایان :

« همچو می از قطره های خون جگر باد
خشم ترا از سموم غم عرق خد »

۴ - دیوان منتخب

سلمان ساوجی

شامل: قصاید - ترکیبات - مقطعات - غزلیات
آغاز:

« طالع عالم مبارک شد بمیمون اختری
منتظم شد سلک ملک و دین بوالا گوهری

پایان:

« گویند پوی زلف تو جان نازه می کند
سلمان قبول کن که من از جان نسیده ام »

۵ - دیوان منتخب

حافظ شیرازی

شامل: غزلیات (مرتب) - رباعیات
آغاز:

« الایا ایها السافی ادرکاساً و ناولها
که عشق آسان نمود اول ولی افناء مشکنها »

پایان :

« جاسی که ز دست دلبری نوش کنی
سرمایه عین جلودانی بسد »

۶ - دیوان منتخب

کمال خجندی

شامل: ترکیبات - غزلیات ۱ -

اغاز:

« ای ذات تو با ظهور عالم
چون خلقت معطفی و آدم »

پایان :

« ترا کردن اصلاح شعری چنین
بگل بیت معمور اندودنست »
و آنچه در حاشیه موجود است :

۷ - خمسه

امیر خسرو دهلوی

مناسبت : مطلع الانوار - شیرین و خسرو - مجنون و لیلی -
هفت بهشت - آئینه اسکندری.

اغاز:

« بسم الله الرحمن الرحيم
خطبه عدست بملكك هدم »
نابان :

« هزار آفرین بر وفابروزی

که نگساند از بی وفایی دری

تم الكتاب بعون الملك الوهاب علي يد العبد الضعيف التحفیر
الفیبر الی رحمة الله الغنی عبدالله کاتب اصفهانی عفا الله عنه فی تاریخ
سنه انی و سنن و بمائة . »

شیخ سعدی

غاز:

« بنام خداوند جهان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین »

بیان :

« بضاعت نیاوردم الا امید خدایا زعقوم مکن تا امید
تمام شد کتاب بوستان در موضع جوزقان اصفهان ، بدست
بندهٔ حاضر فمیر عبداللہ کاتب اصفہانی عفا اللہ عنہ . »

۹ - ده قا

اوحدی

اعار :

« بنام انک ما را نام بخشید زبان را در فصاحت کام بخشید .

نانان :

« در آن روزی که باسی در جهان نور

مدار از اوحدی توفیق خود دور ،

۵۵۷

۱۰ - ده نامه (محببت نامه)

ابن نصوص

آغاز :

« بنام انک نامن حرز جانست

نامن روز و شب ورد زبانست .

نانان :

« ز هجرت جا و ما و ذال رفه

مه سوئ را آنداز همه

صبح روز عید از فضل یزدان
شد این بر دفتر معنی به پایان

شب عشاق را شمع صبو
محبت نامه این نصوص

چو کردی فتح کارش بر سعادت
هم آخر ختم گردان بر شهادت «

۱۶ = ۵۵

این عماد

« الحمد لخالق البرایا والشکر لواهب العطايا »
پایان :

« رفت این عماد عمر بر باد زین عمر بباذ رفته فریاد

کز رهگذر رفیق توفیق بنمای بما طریق تحقیق «

۱۷ = گلشن راز

شیخ محمود شبستری

آغاز :

« بنام انک جانرا فکرت آسوخ

چراغ دل بنورجان برافروخت «

پایان :

« بنام خویش کردم ختم پایان

الهی عاقبت محمود گردان ؟ «

و اما آنچه در فهرست هست و در این نسخه نیست، عبارتست از
در متن :

دیوان کاتبی - دیوان بسطامی - دیوان شاهی - دیوان
خیالی - دیوان ابن یمن - ترجیحات سعدی - رباعیات بابا افضل -
رباعیات خیام - انیس العشاق .
در حاشیه :

تجسیات - مجمع البحرین - محبت نامه - ده نامه - طریقت نامه
در تاریخ حدود سال ۱۲۶۱ نسخه در تملک یحیی نامی
بوده (که مهر او در آخر کتاب هست) و معلوم نیست در چه
تاریخی وارد کتابخانه شده که از انبار شمس العماره منتقل شده است .

(۷۲۰)

مجموعه

باندازه ۲۴۰×۱۴۵ - جلد تیماج سشکی ترنج و گوشه و
جدول طلاکوب جدید - کاغذ بخارانی الوان جدول زرین -
عنوانها بخط رقاع بزر تحریردار نوشته شده - شش سر لوح مزدوج
مذهب مرصع عالی که عنوان هر کتاب بخط کوفی تزئین بسفیداب
و زر در هر سر لوح و در پشت صفحه اول در ترنج مذهبی فهرست
مندرجات کتاب نوشته شده است - چهار مجلس تصویر میناتور
عالی - (۴۵ صفحه ، هر صفحه ۱۵ سطر ، هر سطر نک بیت = ۹
میلیمتر - خط نستعلیق کتابت متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر
(نیمه دوم قرن نهم) .

مجموعه مشتمل است بر منتخب :

۱- غزلیات

امیر خسرو دهلوی

آغاز:

« ای رحال ما درون در نو جمال کی رسد
با حمت نو عقل را لاف کمال کی رسد »

نایان:

« کوه گران ز ناله زارم سود برهن
خسرو بنای نعمه ریان این برانه نسبت »

۲- غزلیات

شیخ کمال خجندی

آغاز:

« امتحان سخن آن به که کند اهل کمال
به بنای ملک الملک حدای معال »

۳- غزلیات

حافظ شیرازی

آغاز:

« الا یا ابناء السامی ادر کاساً و ناولها
که عسوی آسان نمود اول ولی افساد بسکلهها »

نایان:

« نا دل خون سده خون ناله حوسسی باید بود
هر که مسهور جهان گسب دسرین معنی »

۴ - فزایات

کاتبی

آغاز:

« آفای نرصدنا اسب ر کوه گناه ما
کوه گناه حد بود سبک راه ما »

ناتان:

« حوص ناصی دزیس نسمن کون و فساد
روزی دوسه نسسه و برعاسه گیر »

۵ - فزایات

بجایی

آغاز:

« ای دات نو از صفات ما ناک
کله نو برون رحد ادراک »

ناتان:

« نکوی عسوی حامی لب فرو سد
کله ناسد هر معانی را معالی »

سعری ار:

۶ - فزایات

آدوی - ای دصیوح - اسرف - امیر ساهی - نساطی - حلال -
حسن - سواجو - حالی - بعد - سلمان ساوخی - سخی - عند
راکای - عراقی - عصمت بخارانی - عماده - ناسمی کمال

خجندی - مهري - ناصر بخارائی - همام

آغاز:

« چشم داریم که دل‌بستگی بنمایی
دل ما رست فروبستگی بگشائی »

بابان:

« حسن او بی‌حدست اوصافش
در ضمیر حسن نمی‌گنجد »

۷ = مقطعات

ابن یمین

آغاز:

« نادشاهی نزد اهل معرفت آزادگست
هر که بند آرزو بگشاد از دل پادشاست »

بابان:

« بختم انبیا و ختم قرآن که ختم کارما بر خیرگردان .
تمت الكتاب بعون لملك الوهاب .»

سنت صفحه آخر کتاب بخط نستعلیق نوشته‌اند: « من لکتاب
لفنیرالی لله الغنی علی بن محمد حسین [الحسینی یا الخیالی؟]
الدامغانی عفی عنها و ابن خط تاریخی در حدود سال ۹۰۰ دارد.
انتقالی از کتابخانه اندرون

(۷۲۶)

یاندازه ۹۵×۱۹۰ بقطع بیاضی - جلد تیماج دولائی ابره

ترمه بید زده سجاف و اندرون تیماج سرخ بغدادی - کاغذ بغدادی
 جدول زرین - عنوانها بخط رقاع عالی بقلم زر - سه سرلوح مذهب
 لاجوردی ممتاز که در دوتای آنها کتیبه روی متن لاجورد بسفیداب
 بخط کوفی تزئینی نوشته شده است: «اللهولاسواه» و «الحمد
 لله علی نعمتی» - ۳۲ صفحه ، هر صفحه ۱۶ سطر ، هر سطر یک
 بیت - خط نستعلیق قدیم (تعلیق مانند) کتابت خفی خوش -
 بدون رقم و تاریخ تحریر. (بین سنوات ۷۹۰ و ۸۳۰)
 (شماره ۳۰۳۴)

مجموعه مشتمل است بر:

انوری

مصدر بیک قصیده بطول عربی - مقطعات - غزلیات -
 رباعیات (سرتب) .

آغاز:

« امن تذکر جیران بذی سلم

مزجت دمعاً من مقله بدم »

آغاز منتخبات انوری :

« گرمایه گیرد از رخت ای دلیر آفتاب

عاشق شود زمانه بصد دل آفتاب »

که از اول ساقط است و از حرف باء شروع میشود

پایان :

« امروز بیک حمله هزار اسب بگیر

فردا خوارزم و صد هزار اسب تراست

و در ضمن مقطعات قطعه‌ای است که بقاضی حمیدالدین
فرستاده و او قطعه در جواب انوری بنظم آورده و فرستاده است
و در این جا است

خسیکتی

شامل چهار قصیده.

آغاز:

« جهانرا هم جهانیا نیست پیدا بین و بنهان دان
که زیر گنبد نیلی پدید آورد جارا و کان »

پایان :

« سخن روح مجرد شد مرا در کسوت لفظی
حکیمان این سخن دانند بی نحوی و اعرابی »

۲ = دیوان منتخب

حافظ شیرازی

از اول و آخر ساقط و شامل ۲۲ غزل (مرتب)

آغاز موجود:

« ای دل شهاب رفت و نجیدی گلی ز عمر
بیرانه سر بکن هنر ننگ و نام را »

پایان موجود :

« مزرع سبز فلک دیدم و داس مه نو
یادم از کشته خویش آمد و هنگام درو »

۴ - دیوان منتخب

سوزنی

شامل ۷ قصیده .

آغاز:

تاکی ز گردش فلک آبگینه رنگ
بر آبگینه خانه طاعت ز نیم سنگ «

پایان :

« هر کز نطق هجوتو نگشایم از قلم

تا زنده باشی ای خر ز نار مشطقه «

مناسفانه این نسخه نفیس مقطهائی دارد ، از جمله بعد از صفحه ۱۲ و ۲۸۲ و ۲۸۶ و ۳۰۲ . و این مقطها قدیم است که در محل سقط صفحه بیاض گذاشته و بعضی ابیات افتاده را نوشته اند . و این نو نویسی خود بیش از سیصد سال دارد ، که ظاهراً در عثمانی قدیم صورت گرفته است که اشعار را اعراب گذاشته و بعضی الفاظ را ترجمه و بعضی ابیات را شرح داده مقداری اشعار مختلف در محل بیاض نوشته اند . کیفیت ورود بکتابخانه معلوم نیست .

(۷۲۷)

مجموعه

باندازه ۳۱۰×۲۰۰ - جلد تیماج عنابی تریج و نیمسرنج و گوشه و حاشیه سوخت معرق عالی زمینه لاجوردی فرسوده - صفحه ها سن و حاشیه کناغذ بتن سمرقندی الوان و حاشیه اصفهانی

جدید جدول زرین - دو صفحه اول متن و حاشیه مذهب مرصع
عالی که در میان هر صفحه ۷ بیت نوشته دارد و در چهار کتیبه
پیشانی و ذیل، چهار مصرع یک رباعی ذیل بسفیداب تحریردار،
روی متن زر بوته اندازی نوشته شده است.

« این نسخه مجموعه چون آب زلال

بگر که چه نیکو بود از غایت حال

» بحرست پر از جواهر مالا مال

مجموع درو معانی اهل کمال

- ۲۷۹ صفحه، هر صفحه ۱۵ سطر، هر سطر یک بیت
۱۲۰ مایلتر - عنوانها بزر و شنگرف و لاجورد - خط نستعلیق
نیم دودانگ خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر (آغاز قرن دهم)
(شماره ۶۶۶)

مجموعه مشتمل است بر غزلیات - مقطعات - رباعیات
متفرق و بدون ترتیب از شعرای ذیل:

آذری - آصفی - ابن یمین - اتوار (قاسم) - بساطی - جلال -
جانی (عبدالرحمن) - حافظ - حسن دهلوی - حسینی (سلطان
حسین میرزا بایقرا) - حلوائی - خسرو دهلوی - خسروی -
خواجو - خیالی - رفیقی - ریاضی - سعد (حافظ) - سعدی - سلمان
ساوچی - سهیلی (امیر شیخ) - سیفی یادگار نیکک - شاهی سبزواری -
طالعی - طغاتی مورخان - طوسی - عارفی - عبدالله (خواجه) - عصمت -
فتاحی - فریدون حسین میرزا - کاتبی - کمال خجندی - مسعود -
مقلسی - نسیم - نوائی (میرعلیشیر) - یحیی سربدال.

که از آن میان اشعار سلطان حسین میرزا و میر علی شیر
نوائی ترکی و فقط یک غزل سلطان حسین میرزا فارسی است.

احتمال بی‌دوم که نسخه بخط سلطان محمد خندان و شاید تذهیب و ترصیع نسخه هم کار او باشد و ظاهراً نسخه برای سلطان حسین میرزا بایقرا کتابت و تزئین شده و حواشی آن یقیناً مزین بوده است که یا فرسوده شده و یا حواشی را بیرون آورده و دوباره آنرا متن و حاشیه کرده‌اند. لاقلاً یک ورق از میان و یک ورق از آخر نسخه ساقط است.

چنانکه گذشت این کتاب در زمان حیات سلطان حسین میرزا و پس از مرگ جامی یعنی در میان سنوات ۸۹۸ و ۹۱۴ باید استکتاب شده باشد.

آغاز :

« از غم عشقت مرا نی تن نه جانی مانده [است]
آن خیالی گشت وزین یک کمانی مانده [است]

بایان موجود :

« وزنه زخراش دل خود نخروشم

خود را و ترا بعالمی بفروشم »

بسال ۱۲۸۳ وارد کتابخانه فرهاد میرزا معتمدالدوله و بسال ۱۳۰۱ بکتابخانه وارد شده است.

(۷۲۸)

مجموعی

باندازه ۲۶۵×۱۵۰ بقطع بیاضی - جلد تیساج تریاکمی
حاشیه طلاکوبی جدید - صفحه‌ها متن و حاشیه کاغذ متن بخارائی
الوان ، حاشیه فرنگی آهار و بهره کشیده جدول زرین - عنوانها
بلاجورد - تمامی صفحات جدول بندی تفنی تزئینی لچکها و بین

سطور پیوسته اندازی مذهب منقش جایجا انداخته‌اند و بستها غالباً
 تشعیر سازی مذهب - بجای سر لوح ها تصاویر گل و برگ مذهب
 وبعضی سیناتور عالی و این سر لوح مانندها جمعاً پنجاه است
 (تصویر ۳ - ۳۰ در صفحه ۱۵۶ و ۱۵۸ جدید و از دوره
 قاجار است) - ۳۶۹ صفحه ، در هر صفحه بطور متوسط ۱۸ بیت -
 خط ثلث و ریحان و رقاع و نسخ کتابت و کتابت جلی و خفی
 و نیم دو دانگ و دو دانگ ممتاز و نستعلیق کتابت و کتابت
 جلی و خفی و نیم دو دانگ خوش قدیم - بدون رقم و تاریخ تحریر
 (میانه قرن ۹) . (شماره ۶۴۷)

مجموعه مشتمل است بر غزلیات و قصاید و مشنویها از شعرای
 ذیل :

ابن عماد - ابن مهنا - اوحدی - بسحق اطعمه - جلال - حافظ
 شیرازی - حسن دهلوی - خسرو دهلوی - خواجه کرمانی - سعدی -
 سلمان ساوجی - شاهی سبزواری - شرف - صابنی - طالب کمال الدین
 [هروی ؟] - طیب - عراقی - عصمت - عطار - عماد فقیه - عمادی -
 فردوسی - قاسم - قاسمی - قوام - قیس - کاتبی - کمال بجنندی -
 مولانا جلال الدین بلخی - محبوب - مرشدی - مهستی - نزاری -
 همام تبریزی .

با اینکه نسخه رقم و تاریخ تحریر ندارد احتمالاً میتوان آنرا بخط
 جعفر بایسنغری و تاریخ کتابت را بین سنوات ۸۳۸ و ۸۵۵
 دانست ، زیرا که شاید این نسخه برای عبدالله سلطان بن ابراهیم
 سلطان بن شاهرخ گورکانی تهیه شده باشد که در یک موضع
 (صفحه ۴ - ۳۹) در میان دو صفحه بخط ثلث چنانکه برجسته تر
 از سایر قسمتهاست این دو بیت را نوشته است :

« خدیو کامران شاه جهان بان

قوام دهر عبدالله سلطان

مخلد باد در شاهی ظلالش

مؤید یاد ذات با کمالش »

و در صفحه ۶ - ۷۵ قصیده مفصلی در مدح عمین عبدالله

سلطان هست و در آنجا آمده است :

« مرشد دنیا و دین سلطان گردون اقتدار

شاه عبدالله سلطان سایه پروردگار

هست سلطان ابن سلطان جهان

شاه ابوالعز آفتاب برج احسان و وقار ،

رخ نماید بی تأمل آیت فتح و ظفر

رو بهرجائی که آرد رایت نصرت شعار

هم خط وهم علم وهم کام دل وهم تیغ تیز

از شه مردان نظر داری بحق ای شهسوار

هست عمری بس گرامی لیکن غلام کمترین

بردر این یارگه بنشسته ام امیدوار »

و عبدالله سلطان از سال ۸۳۸ تا ۸۵۰ در قاروس و از ۸۵۴

تا ۸۵۵ در ماوراءالنهر امارت داشته است .

نسخه بسیار زیبا و با تفنن تنظیم شده است ، ولی از آخر

ساقط دارد و در میانه اندکی مشوش است و در صفحانی آخری که

شده است رعایت نظم باصفحه‌های ها را نکرده‌اند . در صفحه‌های

۷۳/۷۴/۷۷ بخط ايعوزی اشعاری نوشته است و نیز اشعاری از قیس

عامری بعربی دارد .

آغاز:

«الایها الفارغ بدائی [۹] فوادی من حمیاکم سلونی

پایان:

« هرگز از ذکر تو خالی نبود لفظ عماد

زانک ذکر تو نگویید سخن بیپنده گوست »

بسال ۱۲۸۲ از عرض کتابخانه گذشته و بسال ۱۳۰۱

از کتابخانه اندرون منتقل شده است.

(۷۲۹)

باندازه ۲۰.۸×۱۲.۵ - جلد ابره تیماج ماشی ساده ، اندرون
میشن عنابی ترنج و نیمترنج و لچکی سوخت تحریر زمینه لاجوردی
و سهلونی ریخته خوش - کاغذ سمرقندی نخودی جدول زرین
ستن زرفشان غبار - یک سرلوح مزدوج مذهب مرصع عالی -
۱۴۲ صفحه هرصفحه ۱۴ سمرع (غزلها) و ۱۲ سمرع (رباعیات)
که چلیپ و تفسنی کتابت شده است - خط نستعلیق کتابت خوش
- رقم سلطان محمد نور - تاریخ تحریر سال ۹۱۵ .

مجموعه مشتمل است بر: غزلیات و رباعیات انتخاب از

اشعار شعرای ذیل:

سعدی - امیرخسرو دهلوی - حافظ - حسن دهلوی - کمال

خجندی - جامی - کاتبی

آغاز:

« شکر و سپاس و منت و نعمت خدایرا

پروردگار خلق و خداوند کبریا »

پایان :

« چندانکه رهد از طمع نفس تو خلق
یا انکه رهد نفس تو از خلق جهان »

« این کتابت که نسخه ایست بدیع

بهر فرزند عزالدین محمود

بنده سلطان محمد بن نور درجه ماه وجه سال ثبت نمود
(۹۱۵) .

بازده روز رفته از رمضان (سال هجرت) کتابت من بود»

صفحه اول نو نوبس ولی سر لوح آن اصیل است که در
وصالی آن را نقل کرده اند .

یادداشتها و مهرها را محو کرده اند - بسال ۱۲۴۷ و ۱۲۸۲
از عرض ناصرالدین شاه گذشته و درحاشیه صفحه اول مهر اوهست

(۷۳۰)

باندازه . ۲۲ . x ۱۴ - جلد دولائی ابره مخمل سبز ساده
سجاف و اندرون تیماج حنائی - کاغذ فرنگی نباتی جدول و کمند
زرین - صفحه تماماً بین السطور طلائاندازی سر سنخنها حلکاری و
عنوانها بسرخی نوشته شده است - دو سر لوح مذهب مرصع خوش
۱۴ صفحه هر صفحه ۱۰ سطر ، هر سطر یک بیت ۸۵ میلیمتر -
خط نستعلیق نیم دودانگ عالی - رقم محمود بن مصطفی موسوی
- تاریخ تحریر سال ۱۳۰۷ . (شماره ۴۹۰)

نسخه مجموعه ای از غزلیات حافظ و سعدی و مصدر است
یک مقدمه مشور .

آغاز :

هر کس بزبانی صفت حمد تو گوید

مطرب بهزل خوانی و قمری بترانه

پس از حمد حضرت معبود ... شکر و سپاس ... خسرو

بیهال این عصر ... ناصرالدین شاه ... لهذا این ذره بیمقدار

در این اوان که ... از سفر فرنگستان بسمت ایران ... عطش عنان

... می فرمایند برسم تهتیت بوجه مناسب چند غزل از واردات

خاطر ... خواجه شمس الدین محمد حافظ و شیخ مصلح الدین سعدی

... در این اوراق برمی نگارد ...

بیا که رایت منصور پادشاه رسید نوید فتح و بشارت بمهر و ماه رسید

پایان :

« گراو نظر نکند سعدیا بچشم نواخت بدست سعی تو یاد است ثانه بیمانی

راقم این اوراق اقل تربیت یافتگان دولت جاوید عدت محمودین

مصطفی الموسوی المستوفی در سن سیزده سالگی برشته نگارش در

آورد . فی شهر صفر ۱۳۰۷ »

و ناصرالدین شاه بخط خود در حاشیه صفحه اول نوشته است :

« پسر حسام السادات نوشته است . الحق در این سن کم پر خوب

نوشته است . مراجعت از سفر فرنگستان ما در طهران بحضور آورده

است . سنه ۱۳۰۷ ربیع الاول اودئیل . »

اگر این صفحات را این کاتب خود در سیزده سالگی نوشته

باشد ، در میان خوشنویسان ایران فرد بوده است که هیچیک از

استادان خط در این سن ، چنین قدرت خطاطی نداشته اند .

انتقالی از کتابخانه اندرون .

باندازه ۶۰ × ۱۵۷ - جلد روغنی خوش بوم سرخ گل و بوته
نقاشی ، حاشیه باریک مشکی اندرون بوم ماشی بوته نرگس و شکوفه
کاغذ تیره اصفهانی جدول و کعبه زرین - بین سطور تماماً طلااندازی
دو صفحه اول متن و حاشیه بوته اندازی مذهب - یک سر لوح مزدوج
مذهب مرصع خوش - ۶۴ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر یک
بیت - ۱۰۰ میلیمتر - خط نستعلیق شکسته نیم دو دانگ خوش -
بدون رقم (پشت صفحه اول نوشته اند ، خط میرزا زین العابدین) -
تاریخ تحریر سال ۱۲۳۴ . (شماره ۶۳۴)

در این مجموعه هر غزل که بحر و قافیه از حافظ باسعدی
یکی است و یا غزلی از حافظ باسعدی را که نشاط استقبال کرده باهم
آورده است .

آغاز :

« آن روی بین که حسن پیوسته ماه را
وان دام زلف و دانه و خال سیاه را »

پایان :

« سنگ طفلان بودش جانب شهرارینه کجا
دل دیوانه کشد جز بسوی صحرائی . »

« ۱۳۴ »

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه
اول مهر او هست .

باندازه ۱۳. x ۲۲. - جلد ساغری مشکی ترنج سر ترنج
 متگنه حاشیه مذهب ، اندرون تیماج عنابی - کاغذ ترمه جدول
 وگمشد زرین - عنوانها بسرخی - یک سر لوح و دو لوح کوچک مذهب
 مصرح و مذهب خوش - ۲۹۱ صفحه ، هر صفحه ۱۵ سطر ، هر سطر
 یک بیت ۷۵ میلیمتر - خط نستعلیق شکسته کتابت خفی خوش -
 بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۲) .

جامع این جنگ اشعاری را در سه نوبت : قصاید - مقطعات -
 و غزلیات - رباعیات ، انتخاب کرده و به ترتیب حروف قوانی از الف یا یاء
 از اشعار متقدمین تا زمان خود جمع کرده و نام تمام شاعرانی که شعر
 آنها را آورده است بسرخی نوشته است . چون نسخه جدید است از
 ذکر و احصاء شعرا خود داری میشود .

آغاز :

«ای قاعده تازه زدست تو کرم را وی مرتبه تو زبان تو قلم را»

پایان :

« زما یاد آرید ای وصلتان خوش زما یاد آرید ای هجرتان بد »
 صدیق الملک در نامه ای که نوشته و اینک بکتاب الصاق
 شده است ، نسخه را خط شفیعا تشخیص داده و روا نیست ، که سایه
 خط فروتر از خط شفیعا و لاقبل بکشد سال پس از زمان شفیعا کتابت
 شده است .

کیفیت ورود بکتابخانه معلوم نیست .

(۷۳۳)

باندازه . ۱۴ x ۳۲۷ - جلد روغنی عالی بوم زرد گل و بوته
نقاشی ، حاشیه بوم آلبالوئی گل ریزه نقاشی ، اذروند بوم سرخ بوته
سوسن مذهب حاشیه بوم مشکی مذهب - کاغذ ترمه جدول و کعبه
زرین - عنوانها سرخی - دو صفحه اول و دو صفحه درمیانه ، متن
و حاشیه بین سطور طلا اندازی منقش حاشیه و تسمه مذهب برص
عالی - ۴۵۲ صفحه ، هر صفحه ۱۷ سطر ، هر سطر یک بیت ۶۷
میلیمتر - خط شکسته نستعلیق کتابت عالی - بدون رقم و تاریخ
تحریر (قرن ۱۳) . (شماره ۹۴۷۳) .

این کتاب نیز مانند نسخه شماره ۶۵۴ تنظیم شده است .

آغاز :

« تاجر عشقم بکف مایه و سودم وفا

تا که شود مشتری ناچه دهد در بها »

بابان :

« سنگی که از آن روغن کعبه گیرند

گر بر شکمت نهند تیری ندهی »

سال ۱۲۶۸ بتملك سلطان حسین نامی در آمده و سال

۱۳۰۱ وارد کتابخانه شده است .

(۷۳۴)

باندازه ۱۵۵ x ۲۶۳ - جلد میشن لاجوردی حاشیه سنگینه

مذهب - کاغذ اصفهانی قطعه جدول زرین متن صفحات زرفشان -

درس لوح کوچک مذهب مرصع خوش - ۱۱۲ صفحه ، هر صفحه
۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت - خط نستعلیق نیم دو دانگ خوش -
رقم عبدالرشید - بدون تاریخ تحریر (قرن ۱۱) (شماره ۶۵)
مجموعه مشتمل است بر :

۱ - دیوان (منتخب)

دست غیب شیرازی

آغاز :

« بی تاب دلم گوید پندی افتاد چو تاب در کمندی »

پایان :

« از بس که گرفت خاطرت از عاشق

آموخت از و گرفتگی سینه تو

عبدالرشید :

منتخب

ابوتراب بیک فرقتی انجدانی

آغاز :

« دگر ز لاله نورسته کوه فصل بهار

چو مادر است که فرزند پرورد بکنار »

پایان :

« صد آفرین که بخل بنام تو ختم شد

دو همتی بطاق بلندی نهاده »

و در ضمن همین اشعار قطعه‌ای از صادقی بیک افشار هست

که در جواب قطعه شعر ابوتراب بیک مبنی بر انتخاب تخلص سروده

است. و شاید اشعار دیگران نیز ضمن آن باشد.

در این کتاب عنوان و نام شاعر مصرح نیست و از اطلاعات آقای احمد گلچین معانی در شناسائی نسخه استفاده شده است.

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و بالای صفحه اول مهر او هست.

(۷۳۵)

باندازه ۱۴۵ × ۲۲۰ - جلد مقوای روغنی عالی بوم طلای گل و بوته نقاشی ، حاشیه بوم عنابی بوته ریزه ، اندرون بوم سرخ گل و برگ مذهب حاشیه ، باریک مشکى مذهب - صفحه ها تماماً متن و حاشیه کاغذ سمرقندی الوان - نیمه اول کتاب دو حاشیه دارد که حاشیه اول کتیبه سازی مذهب مرصع عالی است و در هر حاشیه چهار مصراع بزر و سفیداب و لاجورد و شنگرف و سیلودینى نوشته شده و متن زرفشان غبار است و حاشیه دوم افشان زرین و سیمین و الوان - نیمه دوم یک صفحه ها یک حاشیه دارد که بعضی ضخامت حاشیه ابری دارد و عموماً زرفشان است - سر عنوانها بمرکب الوان در سر سخنها مذهب مرصع نوشته شده است و پایان بعضی قطعه ها دو ترنج مذهب مرصع کوچک دارد - دو سر لوح مذهب مرصع عالی که در کتیبه هر یک زوی متن زر سفیداب « بسمله » نوشته شده است - ۱۶۴ صفحه ، هر صفحه در قسمت اول ۸ سطر ، هر سطر یک مصراع در متن و چهار مصراع در حاشیه ، مجموعاً شش بیت در هر صفحه ؛ و در قسمت دوم ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت ، ۷ میلیمتر - خط نیمه اول نستعلیق نیم دو دانگ و کتابت جلی خوش و خط نیمه دوم نستعلیق